

De Heer Albert GOFFART
Gemachtigde ambtenaar
Directeur Stedenbouw - BROH
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
C.C.N.- Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 BRUSSEL

Uw ref.: 04/pfu/172091
Onze ref.: AVL/gm/bxl2.7/s.395-NL
Bijlage: /

Brussel,

VERTALING VAN HET ADVIES VAN 18/08/2006
--

Mijnheer de Directeur,

Betreft: BRUSSEL. Ravensteinstraat 23 - Paleis voor Schone Kunsten. Herinrichting van het Filmmuseum. Eensluitend advies.

Dossier behandeld door Dhr. Fr. Timmermans en S. De Bruycker (DS) en Mevr. Fr. Boelens (DML)

In antwoord op uw aanvraag van 19 juni 2006 met bovengenoemde referentie, ontvangen op dezelfde dag, hebben wij de eer u te melden dat onze Commissie tijdens haar vergadering van 9 augustus 2006 de haar voorgelegde bijkomende informatie heeft onderzocht en op basis daarvan een gunstig advies onder voorbehoud heeft uitgebracht.

De Commissie onderzocht het dossier een eerste maal tijdens haar vergadering van 28 juni 2006. Ze bracht toen geen definitief eensluitend advies uit over de aanvraag maar vroeg bijkomende inlichtingen over bepaalde punten van het project aan de ontwerper, overeenkomstig artikel 177, §2 van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, teneinde haar eensluitende advies met volledige kennis van zaken te kunnen uitbrengen.

De antwoorden op de gevraagde informatie zijn beknopt. Op enkele uitzonderingen na (zoals de verplaatsing van de koelgroep die eerst voorzien was op de loopbrug in de Hortahal - de KCML neemt akte van deze wijziging) gaat het om principeverklaringen en wordt bevestigd dat de ontbrekende studies en details pas in de volgende weken of tijdens de werf zullen worden uitgevoerd, dus na de aflevering van de vergunning. De ontwerper benadrukt de vertrouwensrelatie die tussen haarzelf, de KCML, de DML en de aanvrager ontstond tijdens de voorgaande restauratiefasen van het gebouw en stelt voor de nog uit te voeren sonderingen, studies en details die onontbeerlijk zijn voor een goede uitvoering van het project voor te leggen aan een begeleidingscomité waarin de verschillende betrokken partijen zetelen.

Ofschoon de kwaliteit van de reeds uitgevoerde restauraties geenszins in twijfel kan worden getrokken, wijst de KCML erop dat de hoogdringendheid en de eisen verbonden aan de activiteitenkalender van het PSK er reeds meermaals toe geleid hebben dat bijzondere procedures dienden worden uitgewekt. De Commissie moedigt die handelwijze niet aan om precedenten te vermijden. De vroegere werken hadden bovendien niet dezelfde omvang als de grootschalige verbouwingswerken die vandaag worden gepland. Laats genoemde werken raken immers aan de structuur van het gebouw en zullen bepaalde beschermde delen in belangrijke mate wijzigen.

Desondanks meent de KCML dat diverse factoren ervoor pleiten om in dit specifieke geval, bij wijze van uitzondering, toch een werkwijze te aanvaarden die afwijkt van de gangbare methodologie inzake restauratie (meer bepaald de aanbeveling om op voorhand de nodige studies uit te voeren en de voorgestelde oplossingen zo gedetailleerd mogelijk uit te werken en te documenteren). De bijkomende informatie bevestigt immers de bezorgdheid van de KCML over bepaalde ingrepen (bijv. de restauratie van de structuur van V. Horta). Andere studies (stabiliteit) vragen ingrepen in situ (grondboringen).

Rekening houdend met de specifieke omstandigheden en met de tijdsdruk waaraan de werken in een grote culturele instelling als het PSK onderhevig zijn, aanvaardt de Commissie dan ook dat een berekend risico wordt genomen. Het voorbehoud dat ze formuleert en de garanties die ze vraagt zijn echter evenredig met het belang van de nog te bestuderen punten en de beantwoorden vragen.

Een begeleidingscomité dat beslist bij consensus kan een garantie bieden op het beheer van de nog te beantwoorden punten en op een goede begeleiding van de werken. Aangezien een dergelijke samenwerking met de aanvrager en ontwerper reeds tot goede resultaten leidde, onderschrijft de Commissie ook nu die werkwijze **op voorwaarde dat ze als een expliciete voorwaarde in de unieke vergunning, af te leveren door de Gemachtigde Ambtenaar, wordt opgenomen.**

De Commissie vraagt ook rekening te houden met de onderstaande opmerkingen, in het bijzonder wat de stabiliteitswerken betreft.

Het Paleis voor Schone Kunsten is gedeeltelijk beschermd, met name de gevels, daken en bepaalde delen van het interieur zoals de Victor Hortahal. De DML en de KCML stelden reeds de uitbreiding van de bescherming tot de totaliteit van het gebouw voor, maar dit bleef tot op heden zonder gevolg. De uitgravingswerken onder het gebouw bevinden zich strikt genomen niet in de beschermde zones, maar echter wel ter hoogte van de articulatie van 3 beschermde goederen, nl. de V. Hortahal, het Errerahotel (aanpalend aan het filmmuseum) en de eerste omwalling (aanpalend aan de nieuw uit te graven zalen). Het spreekt dan ook voor zich dat de geplande werken onmiddellijke gevolgen zullen hebben op de behoudsomstandigheden van de omwallingsmuur (hygrometrie); er zullen ook differentiële zettingen ontstaan tussen de nieuw te bouwen delen en de rest van het PSK. Bovendien valt de limiet van de werken samen met het bovenste deel van de monumentale trap van de Hortazaal, een van de orgelpunten van het PSK. De KCML vestigt de aandacht van de DS op het paradoxaal karakter van die situatie en vraagt het voorbehoud dat de KCML formuleert m.b.t. alle stabiliteitsvraagstukken van het PSK en het goed behoud van de omwalling dan ook duidelijk op te nemen in de unieke vergunning.

Stabiliteitswerken (uitgravingen en ondergrondse bouwwerken)

De aanvraag tot bijkomende informatie betrof het uitvoeren van grondboringen en bodemonderzoek. Met het oog op een goed behoud van het beschermd erfgoed wenst de Commissie, in functie van de weerhouden oplossing, de differentiële zettingen te evalueren die zich onvermijdelijk in het gebouw zullen voordoen. Ze vraagt ook nauwkeurig geïnformeerd te

worden over de waterhuishouding tijdens de werf, zowel wat betreft het eventueel aanwezige grondwater, als wat betreft het bestaande afwateringssysteem dat door Horta werd aangelegd.

1. Risico op differentiële zettingen in het gebouw

De technische nota en details van het studiebureau stellen een gemengde oplossing voor (met leem bepleisterde muren/funderingsplaat) die vragen oproept aangezien noch de diepte van de bestaande palen (niet gekend op dit ogenblik), noch de met leem bepleisterde muren weergegeven zij op de plannen. Het is dus op dit ogenblik niet mogelijk de zettingen die zich zullen voordoen te evalueren en, bijgevolg, om het constructiesysteem vast te leggen dat die zettingen maximaal zal beperken. De KCML heeft er begrip voor dat de technische middelen om concluderende grondsonderingen uit te voeren pas tijdens de werf kunnen worden gerealiseerd, dat wil zeggen wanneer de vergunning dus reeds is afgeleverd.

2. Waterhuishouding tijdens de werf

Dit punt is op dit ogenblik onvoldoende uitgewerkt. De kans dat er water bovenkomt is echter reëel, rekening houdende met wat is gebeurd tijdens de laatste werken op dat niveau in het Paleis voor Schone Kunsten (zaal voor de kamermuziek) en met de sonderingen die verschillende jaren geleden in de onmiddellijke nabijheid – bij de werken aan het Errerahotel – werden uitgevoerd. Eén sondering op vier heeft toen een zwakke weerstand aangetoond tussen de niveaus 40 en 42, wat kan overeenkomen met een voormalige ondergrondse waterstagnatie op die plek. Er is eveneens een reëel risico op de aanwezigheid van bronnen. Indien dat bevestigd zou worden, dan moet de grootste zorg worden besteed aan de waterhuishouding tijdens de werf om bewegingen in de aanpalende bebouwing te vermijden. Het bestek vermeldt bovendien (blz. 5 en 25) dat het behoud van het bestaande afwateringssysteem en de impact van de nieuwe constructie hierop, met inbegrip van de aansluiting van een nieuw afwateringssysteem op het bestaande, geen deel uitmaken van de werken. Hoewel de KCML in haar vraag tot bijkomende informatie hierover expliciet inlichtingen vroeg, wordt dit punt niet nader behandeld. De Commissie vreest dat de impact van dit aspect dan ook wordt onderschat in de huidige aanvraag.

3. Voorbehoud van de KCML over de stabiliteitswerken

De KCML vraagt dat de oplossing voor de ondergravingswerken aangepast wordt of zelfs herzien in functie van de grondboringen (indien de aanwezigheid van grondwater wordt bevestigd moeten damwandkuipen vermeden worden) en dat dit punt ter goedkeuring aan het begeleidingscomité wordt voorgelegd. Ze vraagt eveneens een studie uit te voeren van het afwateringssysteem dat door Horta werd ontworpen en van de impact van de nieuwe constructies op dit systeem. Die studies en de oplossing om het nieuwe afwateringssysteem aan te sluiten op het bestaande moeten eveneens aan het begeleidingscomité worden voorgelegd.

Met de meeste hoogachting,

A. VAN LOO
Secretaris

J. DEGRYSE
Voorzitter

c.c. aan: BROH-DML (Fr. Boelens); Mevr. B. Vander Wee, ontwerper